

PGS.TS Nguyễn Thế Kỷ: Nghị quyết 80 nhấn mạnh phát triển văn hóa dựa trên nền tảng của quốc gia, dân tộc

17:02 19/02/2026

Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thế Kỷ cho rằng, điều ông tâm đắc nhất ở Nghị quyết 80-NQ/TW của Bộ Chính trị về phát triển văn hóa là khi bước vào chặng đường phát triển mới, văn hóa Việt Nam vẫn dựa trên những giá trị của quốc gia, dân tộc Việt Nam.

Thưa Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thế Kỷ, Bộ Chính trị vừa ban hành Nghị quyết 80-NQ/TW về phát triển văn hóa, vậy ông có thể đưa ra một vài nhận định về những điểm mới, của Nghị quyết so với những chính sách về văn hóa trước đây?

Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thế Kỷ: Nghị quyết 80 của Bộ Chính trị ra đời ngay trước thềm Đại hội XIV của Đảng, cũng là khi chúng ta bước vào ngưỡng cửa của một kỷ nguyên mới, kỷ nguyên phát triển, đưa đất nước bước vào một giai đoạn phát triển chất lượng cao và xây dựng đất nước hùng cường văn minh, sánh vai với các cường quốc 5 châu.

Như Bác Hồ đã nói trong Hội nghị văn hóa toàn quốc ngày 24/11/1946: “Văn hóa phải soi đường cho quốc dân đi”. Bước vào một chặng đường mới, chắc chắn chúng ta có nhiều nghị quyết, như phát triển khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo, rồi nghị quyết về hoàn thiện thể chế, chính sách, nghị quyết về kinh tế tư nhân, giáo dục đào tạo, y tế... Nghị quyết về văn hóa dường như là nghị quyết có tính chất soi đường: Chúng ta bước vào một thời kỳ mới, thì tâm thế của dân tộc, tâm hồn cốt cách của dân tộc như thế nào, nhất là khi hội nhập nhiều hơn với quốc tế, bản sắc dân tộc của chúng ta được giữ gìn như thế nào.

Trước đây chúng ta đã có Nghị quyết Trung ương V khóa VIII, Nghị quyết 33 của Ban Chấp hành Trung ương khóa XI về phát triển văn hóa và con người Việt Nam, bảo đảm phát triển bền vững của đất nước, rồi nhiều nghị quyết khác nữa về giáo dục đào tạo, công nghệ. Tôi thấy Nghị quyết về Văn hóa lần này tích hợp được nhiều nội dung cơ bản của các nghị quyết đã có. Văn hóa Việt Nam là gì, là dân tộc và hiện đại, đậm đà bản sắc dân tộc nhưng phải tiên tiến.

Bước vào một thời kỳ mới, đưa đất nước đi lên nhưng phải làm sao đưa văn hóa trở thành một sức mạnh nội sinh, nền tảng tinh thần của xã hội và văn hóa phải mở đường để dân tộc bước vào một chặng đường mới.

Phía sau chúng ta, có biết bao nhiêu di sản của cha ông thời kỳ dựng nước, giữ nước, và phía trước còn rất nhiều thách thức khó khăn. Điều lo lắng nhất là khi phát triển kinh tế, khi hội nhập, bản ngã dân tộc, bản sắc dân tộc có thể bị tác động.

Chương trình nghệ thuật đặc biệt Tổ quốc trong tim của Báo Nhân Dân tổ chức. (Ảnh: THÀNH ĐẠT)

Nghị quyết 80 khẳng định, khi bước vào chặng đường phát triển mới, văn hóa Việt Nam vẫn dựa trên những giá trị của quốc gia, giá trị của Việt Nam, của gia đình, con người Việt Nam. Đó là những giá trị, hành trang không thể thiếu, phân biệt chúng ta với những đất nước khác, dân tộc khác. Thứ hai, văn hóa Việt Nam phải bảo đảm những phẩm chất như dân chủ, nhân văn, khoa học, đổi mới sáng tạo mạnh mẽ...

Tôi thấy lần này Nghị quyết cùng với những quan điểm, những mục tiêu ngắn hạn dài hạn, các điều kiện, nguồn lực để thực hiện nghị quyết, việc thể chế hóa Nghị quyết bằng các cơ chế chính sách như thế nào, lần này đã rõ hơn những lần trước.

Ở Nghị quyết 80, nội dung nào ông tâm đắc nhất, thưa Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thế Kỷ?

Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thế Kỷ: Nghị quyết lần này khi nói về văn hóa có nhấn mạnh nhiều hơn đến việc phát triển văn hóa. So với các nghị quyết trước, Nghị quyết 80 đã đề cập đến điều này rất rõ. Nghị quyết nhấn mạnh, các ngành công nghiệp văn hóa phát triển trên cơ sở nền tảng văn hóa của dân tộc. Văn hóa vừa là nguồn lực về tinh thần đồng thời cũng tạo ra nguồn lực về vật chất, làm giàu cho đất nước, làm giàu cho trí tuệ, cho tâm hồn cũng như cho đời sống tinh thần con người Việt Nam. Điều này vừa có chiều sâu về văn hóa, vừa có hiệu quả kinh tế.

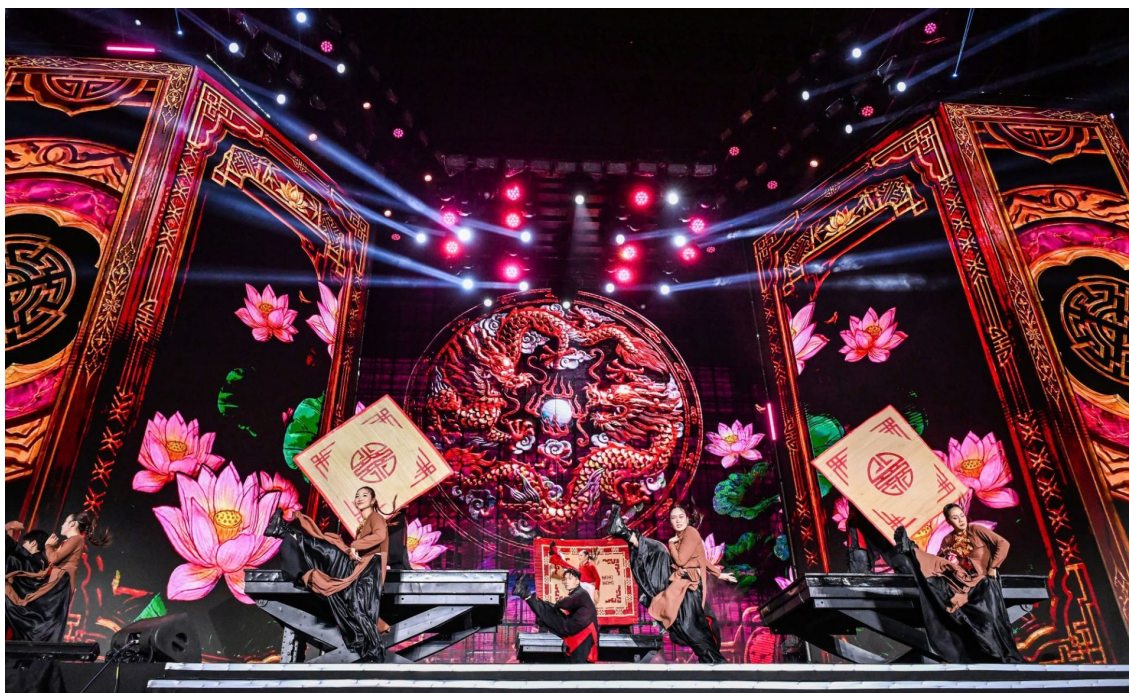
Để nghị quyết đi vào đời sống, theo ông, từ Trung ương đến địa phương, cần những điều kiện như thế nào?

Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thế Kỷ: Chúng ta luôn nói nhiều về văn hóa, có nhiều diễn đàn về văn hóa, nhưng để hiểu về văn hóa với một sự am hiểu sâu sắc, thấu đáo không phải là dễ. Bởi vì văn hóa trước hết là tư duy, nhận thức, tầm nhìn về văn hóa. Thứ hai là từ Nghị quyết, quan điểm và đường lối của Đảng, thể chế hóa thành các chủ trương, chính sách, các nguồn lực của Nhà nước để thực hiện. Có những nghị quyết trước đây về văn hóa đưa ra rất đúng nhưng khi thực hiện lại không có nguồn lực. Nghị quyết Trung ương V là một thí dụ, ngay cả Nghị quyết 33 cũng thế. Ở Nghị quyết 80, điều kiện để thực hiện nghị quyết đã rõ hơn và đầy đủ hơn.

Tiếp đó là việc xây dựng đội ngũ cán bộ. Nói về văn hóa, trước hết, nhận thức của các cấp ủy, của hệ thống chính trị về văn hóa, con người là rất quan trọng. Nhận thức còn lơ mơ là không ổn, phải có chiều sâu.

Muốn làm văn hóa, phải có đội ngũ cán bộ làm văn hóa, được đào tạo từ cấp vĩ mô cho đến cơ sở, am hiểu văn hóa, tạo ra những cơ chế, chính sách, các không gian sáng tạo để phát triển văn hóa.

Tư duy trước đây là tư duy quản lý văn hóa, nhưng bây giờ không như vậy nữa mà phải tạo ra sự mở đường cho văn hóa, có tính chất khai phóng. Bác Hồ nói “Văn hóa mở đường cho quốc dân đi” là như thế, phải có tính chất mở đường, khai phóng. Văn hóa phải làm được điều đó.

Nhiều chương trình nghệ thuật đã lấy văn hóa truyền thống làm chất liệu sáng tạo. (Ảnh: THÀNH ĐẠT)

Trong hai năm trở lại đây, có sự phát triển rất mạnh mẽ của nhiều lĩnh vực văn hóa, liệu đó có phải là một nền tảng vững chắc để chúng ta đưa Nghị quyết vào đời sống nhanh hơn, mạnh mẽ hơn, thưa ông?

Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thế Kỷ: Đúng là những năm gần đây chúng ta mới thấy được chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa đã có những mùa hoa trái tương đối ngọt lành, nhưng so với yêu cầu và mong muốn thì vẫn phải tiếp tục cố gắng hơn thế nữa.

Khi nói đến văn hóa là nói đến tất cả những hoạt động của con người, rộng lớn và có chiều sâu. Có những lĩnh vực văn hóa chúng ta có sẵn, tự làm ra, bảo vệ bản sắc, nhưng cũng có những lĩnh vực phải cử những nhân lực tốt, chất lượng cao đi ra nước ngoài học. Thí dụ về nghệ thuật, phải cử một người đi học bao nhiêu năm mới có một Đặng Thái Sơn.

Đầu tư cho văn hóa có 2 điều mà tôi suy nghĩ. Thứ nhất, đương nhiên chúng ta phải quan tâm đến văn hóa đại chúng, bởi vì văn hóa là những sản phẩm, giá trị văn hóa dành cho tất cả mọi người. Nhưng còn một yếu tố nữa cần quan tâm, mà thực tế đôi khi chúng ta cũng xao nhãng, đó là tầng lớp tinh hoa, đội ngũ chuyên nghiệp. Tầng lớp này mới nâng tầm trí tuệ của dân tộc, nâng tầm văn hóa của dân tộc đi lên.

Mối quan hệ giữa chuyên nghiệp và không chuyên, giữa đại chúng và tinh hoa ở đây là sự bổ sung cho nhau.

Có những người ban đầu chỉ thuộc về văn hóa đại chúng, nhưng sau này lại trở thành tinh hoa, chuyên nghiệp. Nhưng ngược lại, có những người từng là chuyên nghiệp, tinh hoa nhưng lại dần dần trở thành nghiệp dư. Đó là quá trình có sự đào thải, có sự vun đắp, và đó cũng là điều chúng ta cần phải tính đến trong phát triển văn hóa. Cho nên quá trình đầu tư không được dàn trải, cần phải có trọng tâm, trọng điểm.

Hòa nhạc Ánh sáng Chào năm mới 2026 của Báo Nhân Dân. (Ảnh: THÀNH ĐẠT)

Ngoài ra, hệ thống thiết chế văn hóa cần phải được tăng cường. Chúng ta đã có một hệ thống thiết chế văn hóa, nhưng thực sự chưa đầy đủ. Hiện nay có rất nhiều nhà văn hóa, nhà hát, công trình văn hóa sáng đèn rất ít, hầu như chỉ trong các dịp lễ tết, còn lại là đóng cửa, thậm chí gần như bỏ hoang, rất lãng phí. Phải có nội dung cho các thiết chế văn hóa này hoạt động, phải có con người để điều hành, đưa ra các hoạt động, kéo công chúng đến.

Cảnh trong phim "Mưa đỏ". (Ảnh: Galaxy Studio)

Tất nhiên, hiện nay các phương tiện nghe nhìn rất phát triển và là thách thức cho các thiết chế văn hóa đó. Nhưng rõ ràng chúng ta phải có cách và phải có những tác phẩm chất lượng, thí dụ như các phim “Mưa đỏ”, “Đào, Phở và Piano”, hay một số bộ phim do Trấn Thành làm đạo diễn, hay “Tử chiến trên không”, với doanh thu hàng trăm tỷ đồng.

Và chúng ta cũng phải làm sao để nâng tầm trình độ thưởng thức nghệ thuật và thẩm mỹ của công chúng. Nếu trình độ thưởng thức nghệ thuật và thẩm mỹ của công chúng không được nâng lên thì nền văn hóa nói chung và nền văn học nghệ thuật nói riêng cũng không đi lên được.

Trong văn học nghệ thuật có lực lượng sáng tạo, nhưng cũng có lực lượng phê bình lý luận, là lực lượng khơi gợi, cho người ta thấy cái hay, cái đẹp của các tác phẩm nghệ thuật, từ đó góp phần định hướng thẩm mỹ cho công chúng.

Thưa Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thế Kỷ, ông đánh giá như thế nào về vai trò của báo chí truyền thông trong việc lan tỏa những giá trị của Nghị định 80?

Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thế Kỷ: Báo chí truyền thông luôn luôn quan trọng. Bởi vì văn hóa bao giờ cũng có tính chất lan tỏa trong đời sống trong xã hội. Mà muốn lan tỏa một cách có hệ thống, bài bản và có chiều sâu và được tiếp nhận một cách thoải mái, sinh động, thì nhân tố chính là lực lượng báo chí.

Công chúng trẻ luôn được chú ý đến. (Ảnh: THÀNH ĐẠT)

Tôi mong muốn có những lớp tập huấn, bồi dưỡng cho anh chị em phóng viên. Thí dụ như nói về công nghiệp văn hóa, thì mời những chuyên gia đến nói chuyện chuyên đề về việc phát triển công nghiệp văn hóa cần những yếu tố gì, lực lượng như thế nào, chính sách như thế nào, hợp tác quốc tế ra sao... Cho nên cùng với Nghị định 80, tôi cho rằng Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Ban Tuyên giáo và Dân vận Trung ương cùng các cơ quan của Đảng và Nhà nước nên có các lớp tập huấn cho anh em để anh chị em phóng viên tuyên truyền về Nghị quyết 80 có chiều sâu, bài bản và có tính định hướng chứ không chỉ là có tính vụ việc, theo mảng riêng biệt.

Xin chân thành cảm ơn Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Thế Kỷ.

Theo Báo Nhân Dân